

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

***МАРЕНИЧ Т.Г., ДОКТОР ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Україна наразі декларує одним з важливих векторів економічного розвитку країни відновлення економічної стабільності та забезпечення стійкого зростання економіки екологічно невиснажливим способом. Саме економічне зростання є підґрунтям для стабільного (стійкого, сталого) розвитку. Проте, як свідчить світова практика, поряд зі зростанням економічної ефективності важливими є питання соціальної справедливості та збереження довкілля. Гармонійне поєднання економічних, соціальних і екологічних аспектів при здійсненні діяльності забезпечить збалансований розвиток. Збалансування інтересів суб'єктів господарювання, споживачів і суспільства у цілому буде сприяти прогресу в усіх сферах життєдіяльності.

Першою віхою в історії становлення концепції збалансованого розвитку вважають Конференцію ООН з проблем навколишнього середовища, що відбулася в Стокгольмі у червні 1972 р. Потім ці питання неодноразово обговорювалися на різноманітних заходах. У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань.

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано інклюзивний процес адаптації Цілей сталого розвитку. Національні ЦСР слугуватимуть основою для інтеграції зусиль, спрямованих на забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального природокористування.

Головними принципами збалансованого розвитку є: поєднання збереження природи і розвитку суспільства; задоволення основних потреб людини; досягнення рівності та соціальної справедливості; забезпечення соціального самовизначення та культурного різноманіття; підтримання цілісності екосистем. Концепція збалансованого розвитку передбачає реалізацію цілісної системи принципів діяльності. Досягнення збалансованого розвитку потребує глибоких структурних змін в управлінні та нових напрямів роботи в різних галузях економічного, соціального та політичного життя, в тому числі і в сфері бухгалтерського обліку.

Кардинальні глобальні економічні, технологічні, геополітичні перетворення у світі, швидкість накопичення інформації наразі вимагають від підприємств зміни філософії, що лежить в основі економічної поведінки суб'єктів господарювання. Вони мають не лише розуміти сьогодення і передбачати зміни, а й активно створювати їх, розуміючи їх наслідки [1, с. 73].

Довгострокова стратегія розвитку кожного підприємства має враховувати всі цілі сталого розвитку, базуватися на принципах професіоналізму та відповідальності керівництва, ефективності у прийнятті рішень. Глибокий аналіз поточних тенденцій, динаміки діяльності, проблем та їх причин дозволить приймати необхідні рішення з коригування економічної поведінки та бізнес-стратегії суб'єкта господарювання. Розробка управлінських заходів має спрямовуватися на підвищення економічної конкурентоспроможності підприємства, екологічної сталості та соціалізації виробничого процесу.

Досягнення поступового, стабільного та всеосяжного економічного зростання для суб'єктів господарювання є в цілому складним завданням. Успішною може бути лише та бізнес-стратегія та політика, яка базується на доказовій базі фактів, явищ та подій, що відбуваються в діяльності підприємства. Тому наявність обґрунтованих якісних даних з високим рівнем аналітичності дозволить аналізувати інформацію про досягнутий прогрес або його відсутність у динаміці, виявляти можливі ризики і ускладнення, визначати шляхи їх подолання, забезпечувати необхідною інформацією державні органи та громадян, що, своєю чергою, стимулюватиме розвиток.

При виборі суб'єктом господарювання бізнес-стратегії, що ґрунтується на принципах сталого розвитку, діюча система бухгалтерського обліку обов'язково зазнає трансформаційних змін. Проте основна мета бухгалтерського обліку не зміниться – надання

користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про діяльність підприємства. На наш погляд, всі завдання бухгалтерського обліку, зокрема і в умовах сталого розвитку, можна розподілити на три групи. Перша група – завдання, які пов'язані з забезпеченням господарської діяльності, прийняттям інвестиційних рішень з метою здійснення розширеного відтворення. Друга група – завдання, які можна пов'язати з процесом управління підприємством, спрямованим на ефективне використання фінансових, матеріальних, трудових, земельних та інших природних ресурсів. Третя група – завдання, пов'язані із забезпеченням відповідною достовірною інформацією певного рівня та формату різнопланових (зовнішніх і внутрішніх) користувачів для задоволення їхніх інформаційних потреб [2, с. 23]. При цьому облікова інформація повинна враховувати взаємозв'язок і взаємозалежність складових сталого розвитку, а тому відображатися не тільки в економічному, а й в соціальному та екологічному аспектах на користь користувачів різних рівнів.

Однак, в умовах жорсткої конкуренції, високої невизначеності та недосконалості законодавства для прийняття ефективних рішень фінансової інформації вже не вистачає, тому широко залучаються нефінансові дані. Як стверджує Шигун М., керівники в переважній більшості погоджуються з тим, що поєднання фінансової та нефінансової інформації створює значні переваги, зокрема: більш ефективна ідентифікація та управління ризиком (96 %); прискорює покращення в процесі прийняття бізнес-рішень (96 %); більш перспективний, більш довгостроковий погляд на ефективність діяльності компанії (96 %); створює довіру та впевненість зі стейкхолдерами (92 %); зміцнює відносини з інвесторами та кредиторами (88 %) [3, с. 19; 4].

Як правило, нефінансова інформація подається у звіті про управління (звіт керівництва, звіт зі сталого розвитку). Звіт про управління повинен відображати погляд керівництва на стан і розвиток підприємства, розкривати основні ризики та невизначеності його діяльності. Вітчизняна нормативна база з бухгалтерського обліку не містить чітких рекомендацій щодо складання цього звіту. Бондар М.І. та Бондар Т.А. вважають, що інформація звіту про управління повинна розкривати найбільш істотний вплив підприємства на економіку, довкілля та суспільство [5, с. 32]. Тому структурними елементами звіту повинна бути інформація щодо підходів до управління підприємством, сфери економіки, охорони навколишнього

середовища та екологічних проблем і соціальних відносин. А Озеран А. стверджує, що річний звіт суб'єкта господарювання повинен містити, крім звіту керівництва, відповідні розділи «Інформація з питань довкілля та персоналу» і «Звіт про корпоративне управління» [6, с. 24]. Поєднання інформації про фінансові, екологічні, соціальні та інші аспекти діяльності підприємств вимагають Директиви 2013/34/ЄС та 2014/95/ЄС. Хоча вони не містять детальних вимог щодо структури і формату звіту про управління.

Отже, кожне підприємство з урахуванням характеру діяльності і зовнішнього середовища, в якому воно працює, має визначити перелік інформації, основних показників і коефіцієнтів, які найкраще сприяють розумінню бізнесу та його перспектив. Саме звіт про управління має розкривати фінансову та нефінансову інформацію щодо дотримання суб'єктом господарювання принципів сталого розвитку. При цьому важливо, щоб така інформація була корисною для користувачів, узгодженою з відповідними фінансовими звітами, не дублювала дані інших звітних форм та не містила несуттєвих фактів.

Формування звітності зі сталого розвитку набуває вагомості для підприємств, оскільки може покращити їх результати діяльності, підвищити ділову репутацію та конкурентоспроможність. Вимога складання звіту про управління для українських підприємств забезпечує імплементацію норм європейського законодавства у вітчизняну облікову практику.

Література.

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. URL: <https://menr.gov.ua/files/docs/>
2. Маренич Т. Сутність бухгалтерського обліку як системи економічного регулювання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 2. С. 21-26.
3. Шигун М. Глобальні принципи управлінського обліку: зміна фокусу облікової системи в умовах «VUCA-світу». *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. № 5. С. 13-25.
4. Purpose Beyond Profit. The Value-Board-level Insights/ Black Sun PLC/ Association of International Certified Professional Accountants, 2018. 26 p
5. Бондар М.І., Бондар Т.А. Розкриття політики «дью-ділідженс» у звіті про управління. *Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. С. 32-34.

6. Озеран А. Звіт керівництва та інша нефінансова інформація: структура і зміст. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2018. № 4. С. 15-28.

НАКЛАДНІ ВИТРАТИ: ПРОБЛЕМИ РОЗПОДІЛУ

РИЖИКОВА Н.І., Д.Е.Н., ДОЦЕНТ,

КОВАЛЬОВА Т.М., СТУДЕНТКА

***ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Витрати – це невід’ємна стаття в управлінні всім підприємством, оскільки вони є одними з основних елементів формування фінансового результату підприємства. Для досягнення позитивного фінансового результату, витрати повинні формуватися економічним шляхом, тобто бути оптимальними і відповідати заданому рівню доходів. Витрати – це зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) [1]. В управлінському обліку витрати поділяють на основні та накладні. Основні витрати безпосередньо пов’язані з процесом виробництва. Основні витрати поділяють на три групи: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати. Накладні витрати – це витрати на продукцію, які не можуть бути віднесені до певного об’єкта обліку витрат економічно доцільним методом. Вони поділяються на: загальновиробничі та загальногосподарські [2, с. 28]. У зв’язку з цим, накладними витратами вважаються витрати, не пов’язані з технологічним процесом виробництва продукту. Прикладом цих витрат є допоміжні матеріали, заробітна плата обслуговуючого персоналу, витрати на утримання і ремонт будівель, приміщень, устаткування, амортизація і страхування основних засобів, орендна плата, оплата комунальних послуг тощо. Отже, згідно до бухгалтерського обліку накладні витрати включають в себе: загальновиробничі витрати (рах. 91), адміністративні витрати (рах. 92) та витрати на збут (рах. 93).

Накладні витрати не можна точно розподілити між конкретною продукцією, так як вони поширюється на всю виробничу продукцію. Тому, їх пов’язують з конкретною продукцією наближено, розподіляючи всю суму накладних витрат за період між продукцією на